

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

«Τράπεζες και Χρήμα»

Κόστος Μετάβασης και Ανταγωνισμός

Οι πελάτες επιβαρύνονται με κόστη μετάβασης (switching costs) όταν μεταφέρουν τις οικονομικές τους δραστηριότητες από τη μία τράπεζα στην άλλη. Αυτός λοιπόν είναι ο βασικός λόγος για τον οποίο οι καταναλωτές αποφεύγουν να σταματήσουν να συνεργάζονται με μία τράπεζα και να στραφούν σε μία ανταγωνιστική, ακόμη και αν υπάρχουν σημαντικές διαφορές στις αμοιβές που καταβάλλουν για τις υπηρεσίες της τράπεζας. Τα κόστη μετάβασης είναι ο λόγος για τον οποίο οι τράπεζες έχουν δύναμη στην αγορά.

Αιτίες ύπαρξης του κόστους μετάβασης

1. Ηλεκτρονική Κατάθεση:

Οι περισσότερες καταθέσεις γίνονται ηλεκτρονικά σ' ένα συγκεκριμένο λογαριασμό. Όταν ο καταναλωτής ανοίγει έναν νέο λογαριασμό σε μία διαφορετική τράπεζα θα πρέπει να ενημερώσει ιδρύματα με τα οποία ενδεχομένως συνεργάζεται για αυτή την αλλαγή. Τα κόστη μετατροπής επομένως, περιλαμβάνουν το χρόνο που απαιτείται προκειμένου να ενημερώσει για την αλλαγή καθώς και πιθανές απώλειες από λάθη ή καθυστερήσεις στην πραγματοποίηση των καταθέσεων.

2. Δάνεια και πίστωση:

Όταν ο πελάτης στρέφεται σε μία καινούρια τράπεζα, η τελευταία δεν έχει τέλεια πληροφόρηση για τη συνέπεια και την αξιοπιστία του πελάτη, με αποτέλεσμα να του χορηγήσει μικρότερη πίστωση συγκριτικά με μία άλλη που θα είχε επαρκή πληροφόρηση γι' αυτόν.

3. Πληρωμές:

Κάθε πελάτης που στρέφεται σε μία διαφορετική τράπεζα έχει μεγάλη πιθανότητα να πληρώσει τους λογαριασμούς του δύο φορές (αναλήψεις από τον παλιό και τον νέο λογαριασμό). Σε αυτή την περίπτωση, τα κόστη μετατροπής περιλαμβάνουν το χρόνο που απαιτείται για να αναιρέσει τις επιπλέον αναλήψεις.

Ένα Υπόδειγμα Ανταγωνισμού με Κόστος Μετάβασης

Μεταξύ των τραπεζών αναπτύσσεται ανταγωνισμός ως προς τις αμοιβές που εισπράττουν για υπηρεσίες που προσφέρουν στους καταναλωτές. Στο

πλαίσιο αυτού του ανταγωνισμού αμοιβών, μία μικρή μείωση στο ποσό που εισπράττουν οι τράπεζες δεν είναι επικερδής, δεδομένου ότι εξαιτίας του θετικού κόστους μετατροπής, μία μικρή μείωση της αμοιβής που εισπράττει μία τράπεζα δεν είναι αρκετή για να προσελκύσει πελάτες άλλων τραπεζών. Επομένως, σε αυτό το μοντέλο οι τράπεζες πρέπει να μειώσουν σημαντικά τις αμοιβές τους ώστε να προσελκύσουν τους πελάτες μιας ανταγωνίστριας.

Έστω ότι έχουμε ένα τραπεζικό τομέα με $\lambda \geq 2$, όπου λ ο αριθμός των τραπεζών. Οι καταθέτες είναι μοιρασμένοι στις διάφορες τράπεζες και ο εκάστοτε κάτοχος λογαριασμού καταβάλλει αμοιβή f_i στην τράπεζα i . Επίσης, έστω $\delta_i > 0$, το κόστος μετατροπής από την τράπεζα i , σε νέο λογαριασμό σε διαφορετική τράπεζα. Τέλος, έστω U_i η χρησιμότητα του καταναλωτή που εξυπηρετείται από την τράπεζα i . Έτσι λοιπόν, έχουμε:

$$U_i = \begin{cases} -f_i & \text{παραμένει στην ίδια Τράπεζα} \\ -f_i - \delta_i & \text{Αλλάζει Τράπεζα} \end{cases}$$

Στο παραπάνω μοντέλο υποθέτουμε ότι η τράπεζα 1 έχει το μεγαλύτερο αριθμό λογαριασμών, η τράπεζα 2 έχει το δεύτερο μεγαλύτερο αριθμό λογαριασμών κ.τ.λ.

Δηλαδή: $n_1 > n_2 > \dots > n_\lambda$.

- Κάθε τράπεζα $i \neq \lambda$ φοβάται μήπως κάποια άλλη μικρότερη (τράπεζα λ) πουλήσει φθηνότερα τις υπηρεσίες της. Συγκεκριμένα όλες οι τράπεζες εκτός από την μικρότερη θέτουν τις αμοιβές τους f_i σε σχέση με το f_λ .
- Η μικρότερη τράπεζα, η λ , φοβάται τον ανταγωνισμό με την μεγαλύτερη (τράπεζα 1) και γι' αυτό θέτει αμοιβή f_λ σε σχέση με το f_1 .

Επομένως, κάθε τράπεζα $i \neq \lambda$ παίρνει το f_λ σαν δεδομένο και θέτει μέγιστη αμοιβή f_i , τέτοια ώστε:

$$\pi_\lambda = f_\lambda \eta_\lambda \geq (f_i - \delta_i)(\eta_i + \eta_\lambda) \quad \text{Για } i=1,2,\dots,\lambda-1.$$

ενώ η μικρότερη τράπεζα λ θέτει μέγιστη αμοιβή f_λ , τέτοια ώστε:

$$\pi_1 = f_1 \eta_1 \geq (f_\lambda - \delta_\lambda)(\eta_1 + \eta_\lambda).$$

Λύνοντας το σύστημα των συνθηκών ισορροπίας για την 1 και την λ , προσδιορίζεται η αμοιβή της λ , και στην συνέχεια χρησιμοποιώντας τις άλλες συνθήκες ισορροπίας προσδιορίζονται οι αμοιβές των υπολοίπων τραπεζών.

Automatic Teller Machines

Η αξία ενός δικτύου ATM αυξάνει καθώς αυξάνεται ο αριθμός των ATMs που περιλαμβάνει. Μία τράπεζα μπορεί να αυξήσει την αξία του δικτύου της είτε

προσθέτοντας περισσότερα ATMs, είτε συνδέοντας το δίκτυο της με δίκτυα άλλων τραπεζών.

Τα ATMs διακρίνονται σε:

- Μη συμβατά: Όταν οι πελάτες της τράπεζας A μπορούν να κάνουν ανάληψη χρημάτων μόνο από ATMs, τα οποία ανήκουν στην τράπεζα A, ενώ οι πελάτες της τράπεζας B μπορούν να κάνουν αναλήψεις μόνο από ATMs τα οποία ανήκουν στην τράπεζα B.
- Συμβατά: Όταν οι πελάτες μπορούν να κάνουν ανάληψη χρημάτων από το ATM οποιασδήποτε τράπεζας.

Έστω ότι έχουμε 2 τράπεζες, A και B. Η τράπεζα A έχει a_A ATMs και η τράπεζα B έχει a_B ATMs. Έστω f_i το ποσό που πληρώνει ο κάθε κάτοχος λογαριασμού στην τράπεζα, όπου $i = A, B$. Έστω δ το κόστος το οποίο επωμίζεται κάθε πελάτης για να πάει από τη μία τράπεζα σε μία άλλη.

Υποθέτουμε ότι η χρησιμότητα του κάθε κατόχου λογαριασμού αυξάνεται καθώς αυξάνει ο αριθμός των ATMs στα οποία έχει πρόσβαση. Έτσι έχουμε:

$$U_i = \begin{cases} \alpha a_i - f_i & \text{έχει λογαριασμό στην } i \text{ (μη συμβατά)} \\ \alpha a_j - f_j - \delta & \text{αλλάζει τράπεζα και πάει στην } j \text{ (μη συμβατά)} \\ \alpha(a_A + a_B) - f_i & \text{έχει λογαριασμό στην } i \text{ (συμβατά)} \\ \alpha(a_A + a_B) - f_j - \delta & \text{αλλάζει τράπεζα και πάει στην } j \text{ (συμβατά)} \end{cases}$$

Μη συμβατά ATMs

Η τιμή υπόσκαψης με την οποία η τράπεζα i θα αποσπάσει όλους τους πελάτες της j , δίδεται από

$$f_i \leq f_j - \delta + \alpha(a_i - a_j) \quad i, j = A, B$$

Στην περίπτωση αυτή η επίπτωση του μεγέθους του δικτύου μπορεί να είναι θετική ή αρνητική ανάλογα με τον αριθμό των ATM που διαθέτει κάθε τράπεζα.

Αν υποθέσουμε ότι οι δύο τράπεζες εξυπηρετούν τον ίδιο αριθμό πελατών, η πελάτες η καθεμία, η ισορροπία αποφυγής υπόσκαψης δίνεται από τις σχέσεις

$$\pi_B = f_B \eta \geq [f_A - \delta + \alpha(a_B - a_A)] 2\eta$$

και

$$\pi_A = f_A \eta \geq [f_B - \delta + \alpha(a_A - a_B)] 2\eta$$

οπότε

$$f'_A = 2\delta + \frac{2\alpha(a_A - a_B)}{3} \quad \text{και} \quad f'_B = 2\delta + \frac{2\alpha(a_B - a_A)}{3}$$

όπου ο εκθέτης I υποδεικνύει την υπόθεση της ασυμβατότητας. Τα κέρδη στην περίπτωση αυτή είναι

$$\pi^I_A = 2\delta\eta + \frac{2\eta\alpha(a_A - a_B)}{3} \quad \text{και} \quad \pi^I_B = 2\eta\delta + \frac{2\eta\alpha(a_B - a_A)}{3}$$

Κάθε τράπεζα αυξάνει το ποσό που χρεώνει στους πελάτες της και επομένως τα κέρδη της, όταν αυξάνει τον αριθμό των εγκατεστημένων ATMs συγκριτικά με την ανταγωνιστική τράπεζα.

Συμβατά ATMs

Η τιμή υπόσκαψης με την οποία η τράπεζα i θα αποσπάσει όλους τους πελάτες της j, δίδεται από

$$f_i \leq f_j - \delta + \alpha[(a_i - a_j) - (a_i - a_j)] = f_j - \delta \quad i, j = A, B$$

Το επίπεδο των κερδών μιας τράπεζας μειώνεται όταν κάνει τα ATMs της προσβάσιμα και από τους πελάτες μιας ανταγωνιστικής τράπεζας. Η ισορροπία αποφυγής υπόσκαψης δίνεται από τις σχέσεις

$$\pi_B = f_B \eta \geq [f_A - \delta] 2\eta$$

και

$$\pi_A = f_A \eta \geq [f_B - \delta] 2\eta$$

οπότε

$$f^C_A = f^C_B = 2\delta$$

όπου ο εκθέτης C υποδεικνύει την υπόθεση της ασυμβατότητας. Τα κέρδη στην περίπτωση αυτή είναι

$$\pi^C_A = \pi^C_B = 2\delta\eta$$

Παρατηρήστε ότι τα συνολικά κέρδη των τραπεζών είναι τα ίδια με την περίπτωση της ασυμβατότητας.

Μονομερής Συμβατότητα.

Έστω ότι η τράπεζα A εγκαταστήσει λογισμικό με το οποίο όλοι οι πελάτες μπορούν να κάνουν αναλήψεις, ενώ η B αποφασίσει να εξυπηρετεί μόνο τους δικούς της πελάτες. Έτσι, οι πελάτες της B έχουν πρόσβαση σε περισσότερα μηχανήματα από τους πελάτες της A. Στην περίπτωση αυτή οι τιμές υπόσκαψης της κάθε τράπεζας είναι διαφορετικές. Για την τράπεζα A έχουμε

$$f_A \leq f_B - \delta + \alpha(a_A - a_A - a_B) = f_B - \delta - \alpha a_B$$

ενώ για την B να υποσκάψει την A έχουμε

$$f_B \leq f_A - \delta + \alpha(a_A + a_B - a_A) = f_A - \delta + \alpha a_B$$

Οι συνθήκες ισορροπίας αποφυγής υπόσκαψης είναι

$$\pi_B = f_B \eta \geq [f_A - \delta + \alpha a_B] 2\eta$$

και

$$\pi_A = f_A \eta \geq [f_B - \delta - \alpha a_B] 2\eta$$

οπότε

$$f_A^C = 2\delta - \frac{2\alpha a_B}{3} \quad \text{και} \quad f_B^I = 2\delta + \frac{2\alpha a_B}{3}$$

όπου ο εκθέτης I υποδεικνύει την υπόθεση της ασυμβατότητας. Τα κέρδη στην περίπτωση αυτή είναι

$$\pi_A^C = 2\delta\eta - \frac{2\eta\alpha a_B}{3} \quad \text{και} \quad f_B^I = 2\eta\delta + \frac{2\eta\alpha a_B}{3}$$

Η τράπεζα που επιλέγει την μονομερή συμβατότητα οδηγείται σε μικρότερα κέρδη. Αφού η επιλογή αυτή αυξάνει την χρησιμότητα των πελατών της ανταγωνίστριας τράπεζας, δεν αυξάνει την ισχύ που διαθέτει στην αγορά. Αντίθετα αυξάνει την ισχύ της ανταγωνίστριας τράπεζας που μπορεί τώρα να αποσπάσει μεγαλύτερο μέρος του πλεονάσματος των καταναλωτών που εξυπηρετεί.